

Εφετείο Πειραιά: 89/93

Πηγή: Ε.Ν.Α 22/94 σελ. 158

Σοβαρός τραυματισμός εις τροχαίο ατύχημα κατά καθιερωμένη έξοδο του ναυτικού προς επίσκεψη της οικογενείας του. Δεν αποκλείεται ο μισθός ασθένειας σε περίπτωση ελαφράς αμελείας του ναυτικού.

Σύμβαση ναυτικής εργασίας βοηθού φροντιστή εις ε/γ-ο/γ πλοίο, το οποίο εκτελούσε καθημερινά προγραμματισμένα νυκτερινά δρομολόγια από το λιμένα Πειραιώς εις Σούδα Χανίων Κρήτης και αντιστρόφως με καθημερινή διακοπή πλου αυτού από 6¹⁵ μέχρι 20¹⁵ ώρας εναλλάξεις εις τους λιμένες Πειραιώς και Σούδας.

Καθιερωμένη, κατόπιν γενικής εγκρίσεως του πλοιάρχου και καθιερωμένου καθεστώτος, έξοδος του ημισέως περίπου εκ των ανδρών του πληρώματος κατά το διάστημα της ημερησίας διακοπής του πλου εις έκαστο λιμένα, ότε οι ναυτικοί, των οποίων ο οικογένειές τους κατοικούν εις το λεκανοπέδιο Αττικής, μετέβαινον εις την οικογενειακήν τους εστία, οι δε ναυτικοί των οποίων οι οικογένειες κατοικούν στη Κρήτη μετέβαινον επίσης στην οικογενειακή τους στέγη.

Τροχαίον ατύχημα εις τον ενάγοντα-εκκαλούντα-μεταβαίνοντα για την συνηθισμένη επίσκεψη της οικογενείας του επιβαίνοντα μοτοσικλέτας με αυξημένη ταχύτητα αναλόγως προς τις ειδικές συνθήκες και παντελή έλλειψη συναίσσεως και προσοχής κατά την οδήγηση, αδικαιολογήτως για την ηλικία του, την εμπειρίαν κα' άρθρο 66 ΚΙΝΔ εκ του επισυμβάντος βαρυτάτου τραυματισμού του.

Νοσηλεία ενάγοντος αλληλοδιαδόχως εις τα νοσοκομεία Νικαίας, ΚΑΤ, Β' Πνευμονολογική κλινική Σισμανογλείου Νοσοκομείου, ως και Εθνικού Ιδρύματος Αποκαταστάσεως Αναπήρων, καταστάς ασθενής αναπηρικού αμαξιδίου μη αυτοεξυπηρετούμενος.

Κρίση ότι ο τραυματισμός του ενάγοντος συνιστά εργατικό ατύχημα, το οποίο επήλθε υπό τις άνω συνθήκες, κατά την έννοια του κωδ.ν. 551/1915, το οποίο συνέβη μετά την εργασία του, εξ αφορμής όμως αυτής, διότι εάν δεν εργαζόταν στο πλοίο υπό το άνω καθεστώς, δεν θα χρειαζόταν να μεταβαίνει εις την οικογένειά του και δεν θα τραυματιζόταν.

Η ύπαρξη του εργατικού ατυχήματος δεν επηρεάζεται στη περίπτωση που αυτό προήλθε από αμέλεια του παθόντος (βαρεία ή ελαφρά), διότι αυτή δεν διακόπτει τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της εργασίας και του ατυχήματος. Μη εφαρμογή στις περιπτώσεις εργατ. Ατυχήματος των διατάξεων άρθρου 300 ΑΚ. Τα αυτά εφαρμόζονται επί ναυτεργ. Ατυχημάτων (66ΚΙΝΔ) αφού η παρεχόμενη προστασία εις τον ναυτικό είναι ομοία με την της χερσαίας εργασίας.

Ερμηνεία άρθρ. 67 ΚΙΝΔ συναφώς με τον όρο «πταίσμα». Εις αυτό δεν περιλαμβάνεται και η ελαφρά αμέλεια.

Πρόεδρος: Γ. ΜΠΟΥΤΣΙΚΟΣ

Εισηγητές: Δ. ΣΟΥΛΤΑΝΙΑΣ

Δικηγόροι: Θ. Σουμέλα, Αρ. Καλλιτεράκης

Κατά το άρθρο 1 του ν 551/1915, όπως κωδικοποιήθηκε με το ΒΔ της 24.7/25.8.1920, όπως τροποποιήθηκε μεταγενέστερα και διατηρήθηκε σε ισχύ και μετά την εισαγωγή του ΑΚ με το άρθρο 38 εδ. α του Εισαγωγικού του Νόμου, "Ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος, επερχόμενον εις εργάτην ή υπάλληλον, εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής, παρέχει... δικαίωμα αποζημιώσεως... εξαιρουμένης μόνον της περιπτώσεως καθ' ην ο παθών εκ προθέσεως προεκάλεσε το επελθόν ατύχημα". Εξ άλλου κατά το άρθρο 16 παρ. 4 εδ α', β' και γ' του ίδιου νόμου "Εάν ο υπόχρεος προς αποζημιώσιν αποδείξη ότι το ατύχημα προήλθεν εξ αμελείας του παθόντος, ο δικαστής έχει το δικαίωμα να μειώση, κατά την κρίσιν του, το ποσόν της κατά το άρθρο 3 οφειλομένης αποζημιώσεως, αλλ' ουχί κατωτέρω του ημίσεως αυτού. Αμέλεια υφίσταται μόνον εάν ο παθών αδικαιολόγητα, κατά την κρίσιν του δικαστού παρέβη διατάξεις ισχυόντων νόμων ή δ/κων περί των όρων ασφαλείας ή κανονισμών περι αυτών... Η κατά το εδάφιον τούτο μείωσις δεν χωρεί εάν συντρέχει περίπτωσης εις εκ των εν τη πρώτη παραγράφω του παρόντος άρθρου οριζομένων". Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι ατύχημα από βίαιο συμβάν που παρέχει δικαίωμα αποζημιώσεως στον παθόντα εργάτη ή υπάλληλο είναι και εκείνο το οποίο επέρχεται μεν εκτός του τόπου και του χρόνου της εργασίας, πριν ή ύστερα από αυτή, ειδικότερα δε και κατά τη μετάβαση στην εργασία ή την επιστροφή από αυτή, συνδέεται όμως με την εργασία με σχέση αιτίου και αποτελέσματος από το γεγονός ότι λόγω της εργασίας δημιουργήθηκαν οι ιδιαίτερες πραγματικές συνθήκες που ήταν αναγκαίες για την επέλευσή του και δεν θα υπήρχαν χωρίς αυτή. Τέτοιο ατύχημα αποτελεί και ο τραυματισμός ναυτικού που υπήρξε αποτέλεσμα έκτακτης και αιφνίδιας επενέργειας εξωτερικού αιτίου άσχετου προς τη σύσταση του οργανισμού του παθόντος και προς τη

βαθμιαία και προοδευτική εξασθένηση και φθορά του από την παρεχόμενη εργασία και επήλθε υπό τις πιο πάνω συνθήκες.

Η ύπαρξη δε του εργατικού ατυχήματος δεν επηρεάζεται στην περίπτωση που αυτό προήλθε από αμέλεια του παθόντος, διότι αυτή (βαρεία ή ελαφρά, αδιάφορο) δεν διακόπτει τον αιτιώδη σύνδεσμο μεταξύ της εργασίας και του ατυχήματος. Το αποτέλεσμα αυτό επέρχεται μόνον αν το ατύχημα οφείλεται σε πρόθεση του παθόντος. Η τυχόν αμέλειά του έχει ως μόνη συνέπεια τη, κατά την κρίση του δικαστού, μείωση της οφειλόμενης αποζημιώσεως μέχρι το μισό του ποσού αυτής και αυτό εφόσον η αμέλεια συνίσταται σε αδικαιολόγητη παράβαση από τον παθόντα διατάξεων των ισχυόντων νόμων ή διαταγμάτων που θέτουν τους όρους ασφαλείας στην εργασία ή των συναφών κανονισμών που έχουν εκδοθεί από την αρμόδια αρχή ή εκδόθηκαν από τον κύριο της επιχειρήσεως και κυρώθηκαν από την αρχή. Άλλη αμέλεια εκτός από την παραπάνω ειδική, δεν λαμβάνεται υπόψη σε όλες τις περιπτώσεις εργατικού ατυχήματος (χωρίς διάκριση) ούτε εφαρμόζεται σ' αυτές, λόγω της ειδικής ρυθμίσεως με τις πιο πάνω διατάξεις, το άρθρο 300 ΑΚ (ΑΠ 1404/1986 ΕΝΔ 16.523, 727/1964 ΝοΒ 13.557 1521/1991 ΕΝΔ 19.485, 630/1976 ΝοΒ 25.16, 1635/1981 ΕΕΝ 49.865). Τα ανωτέρω εφαρμόζονται अपαράλλακτα και επί ατυχημάτων ναυτικών κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 66 ΚΙΝΔ, η προστασία δε που παρέχεται στο ναυτικό είναι όμοια με την παρεχόμενη επί χερσαίας εργασίας και οι όροι της δεν καθίστανται δυσμενέστεροι από τους ορισμούς του άρθρου 67 ΚΙΝΔ. Ορίζεται πράγματι στον ΚΙΝΔ ότι "Ο ναυτικός ασθενήσας δικαιούται εις μισθόν και νοσηλεύεται δαπάναις του πλοίου εάν δε η σύμβασις ναυτολογήσεως ληθή λόγω της ασθενείας και νοσηλεύεται ούτος εκτός του πλοίου, δικαιούται εις τα νοσήλια και εις μισθόν εφ' όσον διαρκεί η ασθένεια, ουχί όμως πέραν των τεσσάρων μηνών. Αι ανωτέρω διατάξεις εφαρμόζονται και επί ατυχημάτων εκ βιαίου συμβάντος, εάν δε ο ναυτικός υπέστη εξ αυτών ανικανότητα προς εργασίαν εφαρμόζονται και αι ειδικαί διατάξεις περι αποζημιώσεως των εξ ατυχημάτων εν τη εργασία παθόντων.

Προς υπολογισμόν των κατά το παρόν άρθρον απαιτήσεων επιτρέπεται να συνομολογήται ειδικός μισθός" (άρθρο 66) και ότι "Αι διατάξεις του προηγουμένου άρθρου, καθόσον αφορά εις τον μισθόν και την αποζημιώσιν, δεν εφαρμόζονται εις ην περίπτωσιν η ασθένεια οφείλεται εις ίδιον του ναυτικού πταίσμα" (άρθρο 67). Από την τελευταία διάταξη και την κατά την τελική διατύπωση της διαγραφή της φράσεως "ή το ατύχημα" που υπήρχε στην αρχική διατύπωση (βλ. σε συνδυασμό των εισηγητική έκθεση της συντακτικής επιτροπής του ΚΙΝΔ και τη συμπληρωματική έκθεση της ίδιας επιτροπής υπό το άρθρο 67) συνάγεται ότι η αξίωση αποζημιώσεως από εργατικό ατύχημα αποκλείεται όχι όταν τούτο οφείλεται "εις ίδιον του ναυτικού πταίσμα" αδιακρίτως, ήτοι ανεξάρτητα από το βαθμό υπαιτιότητας του παθόντος, αλλά μόνο κατά τις προαναφερθείσες ειδικές διατάξεις του ν. 551, σύμφωνα με τις οποίες 1) δεν υπάρχει εργατικό ατύχημα και επομένως δεν δίδεται αποζημίωση όταν τούτο οφείλεται σε πρόθεση του εργαζομένου και 2) μόνο στην περίπτωση συνδρομής της ειδικής αμέλειας του άρθρου 16 μπορεί να μειωθεί, κατά την κρίση του δικαστού, η οφειλόμενη αποζημίωση για το ατύχημα, που και τότε υπάρχει, μέχρι το μισό του ποσού αυτής. Τέλος ο αναφερόμενος στο άρθρο 67 ΚΙΝΔ όρος "πταίσμα" είναι ταυτόσημος με την "υπαιτιότητα", η οποία βεβαίως περιλαμβάνει το δόλο (πρόθεση) και την αμέλεια, βαρεία και ελαφρά (Μπαλής ΓενΑρχ παρ. 175). Στην ερμηνεία όμως του άρθρου 67 κρατεί η άποψη ότι το δικαίωμα του ασθενήσαντος ναυτικού να λάβει τα κατά το άρθρο 66 ΚΙΝΔ μισθό αποκλείεται μόνον όταν η ασθένεια οφείλεται σε δόλο ή βαρεία αμέλειά του (βλ. όμοια ρητή ρύθμιση στο παρόμοιο άρθρο 660 παρ. 2 ΑΚ ασχέτως αν τούτο είναι ανεφάρμοστο επί ασθενήσαντος ναυτικού - Καυκάς Ειδ. Ενοχ. Δικ. άρθρο 660 παρ. 2α, Καποδίστριας στην ΕρμΑΚ 660-661 αρ. 9), όχι δε και όταν οφείλεται σε ελαφρά αμέλεια αυτού, και τούτο ένεκα των συνθηκών ασκήσεως του ναυτικού επαγγέλματος και των αρχών της ευθύνης του εργοδότη υπαγορευομένης από κοινωνικούς λόγους, με την επισήμανση ότι κατά την εκτίμηση για το αν υπάρχει τέτοιο πταίσμα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη η ειδική επαγγελματική μόρφωση, οι ειδικές γνώσεις και οι ικανότητες του ναυτικού (βλ. Δελούκα Ναυτικό Δίκαιο 1979 παρ. 139 σελ. 219, Αγαλόπουλου Η προστασία του ασθενούς ναυτικού σελ. 141 και Ελλην. Ναυτ. Δίκαιο 1960 σελ. 115, Βερνάρδο Δίκαιο Ναυτικής Εργασίας 1980 σελ. 47, Καμβύση Ναυτεργατικό Δίκαιο 1977 παρ. 27 σημ. 61 σελ. 195, ο οποίος όμως δεν περιλαμβάνει παρόμοια παραδοχή στο νεώτερο έτος 1982 Ιδιωτ. Ναυτ. Δικ. υπό το άρθρο 67, Γκράβαρη το πταίσμα του ασθενήσαντος ναυτικού ΕΕργΔ 24 σελ. 1473-1481 και κυρίως 1475, η Κιάντου-Παμπούκη Ναυτικό Δίκαιο 1989 παρ. 54 σελ. 152 δεν διακρίνει).

Η νομολογία είτε δεν χρειάστηκε να ερμηνεύσει ειδικότερα τον όρο "πταίσμα" (βλ. πχ. ΕφΠειρ 1368/1982 ΕΝΔ 11.483, 189/1981 ΕΝΔ 9.227, 952/1986 αδημ) είτε δέχεται ότι το κατά το άρθρο 67 πταίσμα περιλαμβάνει και την ελαφρά αμέλεια (ΕφΑθ 2629/1970 Αρμ ΚΕ 145). Την πρώτη άποψη (αυτή των συγγραφέων) αποδέχεται ως ορθότερη και το δικαστήριο τούτο.

Στην προκείμενη υπόθεση από τις ένορκες καταθέσεις των μαρτύρων των διαδίκων που καταχωρίστηκαν στα ταυτόριθμα με την εκκαλούμενη απόφαση πρακτικά, τις ένορκες βεβαιώσεις 407/23.1.1992 και 1075/24.2.1992 των μαρτύρων των διαδίκων Ν.Μ. και Μ.Π., που δόθηκαν στον Ειρηνοδίκη Πειραιώς, μετά νομότυπη κατά το άρθρο 671 παρ. 1 ΚΠολΔ κλήτευση του κατά περίπτωση αντιδίκου, και από όλα τα επικαλούμενα και προσκομιζόμενα έγγραφα αποδείχτηκαν τα ακόλουθα. Δυνάμει συμβάσεως ναυτικής εργασίας αορίστου χρόνου που καταρτίστηκε στον Πειραιά στις 30.8.1989 ο ενάγων, που γεννήθηκε το έτος 1939, προσελήφθη στην υπηρεσία της εναγομένης πλοιοκτήτριας του με Ελληνική σημαία Ε/Γ-Ο/Γ "Α." τόνων 2986, ως βοηθός φροντιστή και αυθημερόν ναυτολογήθηκε στο πλοίο αυτό με την πιο πάνω ειδικότητα. Η εργασία του συνίστατο στην παραλαβή τροφίμων από την αποθήκη του πλοίου, την παράδοσή τους στο μάγειρα του πλοίου, την παράδοσή τους στο μάγειρα του πλοίου για την παρασκευή των γευμάτων των επιβατών και του πληρώματος, την προετοιμασία τούτων (κοπή άρτου, σαλατών, τυριών κλπ) και την προετοιμασία του προγεύματος του πληρώματος. Στο πλοίο αυτό ο ενάγων υπηρέτησε μέχρι τις 12.7.1991 οπότε απολύθηκε ένεκα βαρύτατου τραυματισμού του που επήλθε υπό τις ακόλουθες συνθήκες, με αναφερόμενη στο ναυτικό του φυλλάδιο ως αιτία απόλυσης την "ασθένεια". Το πλοίο "Α." εκτελούσε καθημερινά προγραμματισμένα νυχτερινά δρομολόγια από το λιμάνι Πειραιά στη Σούδα Χανίων Κρήτης και αντιστρόφως, με καθημερινή διακοπή του πλου αυτού από τις 06.00 μέχρι τις 20.00 τη μία ημέρα στο λιμάνι της Σούδας και την άλλη ημέρα στο λιμάνι του Πειραιά.

Συνομολογείται και από τα δύο διάδικα μέρη, αλλά και περαιτέρω αποδεικνύεται από τα προαναφερόμενα αποδεικτικά μέσα, ότι κατά το διάστημα αυτό της ημερήσιας διακοπής του πλου οι μισοί περίπου άνδρες του πληρώματος εξέρχονταν του πλοίου εν γνώσει και ύστερα από γενική έγκριση του πλοιάρχου η κατάσταση δε αυτή αποτελεί, όπως κατατίθεται, καθεστώς από τη σύσταση της εταιρίας. Συνήθως οι ναυτικοί των οποίων οι οικογένειες κατοικούν στο λεκανοπέδιο Αττικής μετέβαιναν στις οικογενειακές τους εστίες όταν το πλοίο διημέρευε στον Πειραιά και αντίστοιχα οι ναυτικοί των οποίων οι οικογένειες κατοικούν στην Κρήτη μετέβαιναν στις οικογενειακές τους εστίες όταν το πλοίο διημέρευε στη Σούδα. Καθόλη τη διάρκεια της υπηρεσίας του ενάγοντος στο πλοίο ήταν ναυτολογημένοι σ' αυτό, εκτός από τον φροντιστή, δύο βοηθοί φροντισμού, ο ενάγων, κάτοικος Πετρούπολης Αττικής, και ένας Κρητικός, και η έξοδός τους ακολουθούσε συνήθως, πλην δηλαδή εάν οι ανάγκες της υπηρεσίας, όπως υποχρέωση βάρδιας, δεν επέβαλλαν κάτι το διαφορετικό, τον προπεριγραφέντα ρυθμό. Έτσι τις ημέρες που το πλοίο διημέρευε στη Σούδα επισκεπτόταν την οικογένειά του ο Κρητικός βοηθός φροντιστή και έμενε στο πλοίο ο ενάγων και όταν το πλοίο έφθανε στον Πειραιά έμενε μέσα ο Κρητικός και επισκεπτόταν την οικογένειά του ο ενάγων. Για το σκοπό αυτό και αναμφισβήτητα με τη γνώση και έγκριση του πλοιάρχου και της πλοιοκτήτριας εναγομένης, οι οποίοι δεν διέθεταν δικό τους μεταφορικό μέσο για τη μεταφορά του ενάγοντος στην οικία του και την επαναφορά του στο πλοίο ούτε είχαν τέτοια υποχρέωση, ο ενάγων μετέφερε με το πλοίο και τη μοτοσυκλέτα του, όπως συνέβαινε και με άλλους άνδρες του κατωτέρου πληρώματος, ενώ οι Αξιωματικοί μετέφεραν τα αυτοκίνητά τους.

Στις 08.45 περίπου της 12.7.1991 όταν το πλοίο βρισκόταν στον Πειραιά ο ενάγων επιβιβάστηκε στη μοτοσυκλέτα του, κυβισμού 50CC, και ανεχώρησε για τη συνηθισμένη επίσκεψη της οικογενείας του, ακολουθώντας την ίδια, όπως πάντοτε, διαδρομή. Στις 09.30 περίπου ενώ βρισκόταν στην οδό Θηβών, περιοχή Αιγάλεω, έξω από το γήπεδο, με κατεύθυνση από Πειραιά προς Περιστέρι η μοτοσυκλέτα του ανετράπη και ο ίδιος κατέπεσε στο έδαφος, και τραυματίστηκε βαρύτατα. Ισχυρίζεται ο ενάγων ότι οδηγούσε με πολύ μικρή ταχύτητα αλλά "γλίστρησε, ίσως πατώντας ολισθηρό αντικείμενο που είχαν πετάξει στο δρόμο" όπως κατά λέξη αναφέρει στην αγωγή του, χωρίς να προσδιορίζει το είδος του ολισθηρού αντικειμένου στο οποίο "ίσως", χωρίς δηλαδή να είναι βέβαιος, πάτησε. Ο ισχυρισμός αυτός και εξωπραγματικός είναι και καθόλου δεν αποδείχτηκε (ο μάρτυρας αδελφός του κατέθεσε ότι ο ενάγων δεν θυμάται πως κτύπησε). Εκείνο που αποδείχτηκε είναι ότι ο καιρός ήταν καλός και η κατάσταση του δρόμου ξηρή (βλ. την από 12.7.1991 έκθεση αυτοψίας του Τμήματος Τροχαίας Αιγάλεω που συντάχτηκε μισή ώρα μετά το ατύχημα) ότι κανένας άλλος δεν ενεπλάκη στο ατύχημα και ποινική δίωξη δεν ασκήθηκε κατά τρίτου, ούτε ο ενάγων εστράφη κατά τρίτου. Μοναδικός αυτόπτης μάρτυρας του ατυχήματος ήταν ο Χ.Κ. που οδηγούσε ΙΧΕ αυτοκίνητο στο αντίθετο ρεύμα πορείας από Περιστέρι προς

Πειραιά και αμέσως μετά το ατύχημα μετέφερε τον ενάγοντα στο νοσοκομείο. Αυτός καταθέτει τον ενάγοντα στο νοσοκομείο. Αυτός καταθέτει ότι πριν από τη διασταύρωση της οδού Θηβών με την αριστερά του μόνον ευρισκομένη (σε σχήμα T) οδό Αλασάτων, αφού έβγαλε δείκτη πορείας (φλας) αριστερά, σταμάτησε δίπλα στη διαχωριστική γραμμή στην αριστερή πλευρά του ρεύματος πορείας του περιμένοντας να ελευθερωθεί το αντίθετο ρεύμα πορείας και αφού τούτο ελευθερώθηκε έστριψε αριστερά και μπήκε στην οδό Αλασάτων, οπότε άκουσε θόρυβο από πέσιμο και γι' αυτό σταμάτησε και είδε στο οδόστρωμα το σώμα του ενάγοντος και δύο-τρία μέτρα μακριά τη μοτοσυκλέτα του και ότι πριν στρίψει αριστερά δεν είχε δει τη μοτοσυκλέτα.

Από την τελευταία αυτή περικοπή της κατάθεσης συνάγεται, ενόψει και του ότι το τμήμα εκείνο της οδού είναι ευθύγραμμο, ότι ο ενάγων είχε αυξημένη ταχύτητα, ανάλογα με τις ειδικές συνθήκες της οδού, η οποία δεν του επέτρεπε τον αποτελεσματικό ανά πάσα στιγμή έλεγχο του οχήματός του και επί πλέον οδηγούσε χωρίς να έχει διαρκώς τεταμένη την προσοχή του με παντελή έλλειψη σύνεσης και επιμέλειας τελείως αδικαιολόγητη για άνθρωπο της ηλικίας, της εμπειρίας και των ικανοτήτων του, ώστε η αμέλεια του αυτή να κρίνεται στη συγκεκριμένη υπόθεση ως βαρεία και να του αποκλείει, σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, το δικαίωμα λήψεως μισθού ασθενείας, όπως βασίμως ισχυρίστηκε η εναγομένη στην πρωτοβάθμια δίκη, επαναφέροντας τον ισχυρισμό της αυτό και κατά την παρούσα δευτεροβάθμια δίκη. Σύμφωνα με όλα αυτά το αγωγικό αίτημα επιδίκασης 445.820 δραχμών, για μισθούς ασθενείας του ενάγοντος 4 μηνών κατά το άρθρο 66 ΚΙΝΔ, πρέπει να απορριφθεί ως κατ' ουσίαν αβάσιμο.

Από τα ίδια αποδεικτικά μέσα αποδείχτηκαν ακόμη τα ακόλουθα. Αμέσως μετά τον τραυματισμό του ο ενάγων μεταφέρθηκε στο νοσοκομείο Νικαίας και από εκεί στο ΚΑΤ Κηφισιάς ευρισκόμενος σε κωματώδη κατάσταση επί 40-45 ημέρες. Οι γιατροί διέγνωσαν "αιμοπνευμοθώρακα αμφοτέρων των πνευμόνων", κατάγματα δεξιού χεριού, δεύτερης πλευράς και των Θ3, Θ4, Θ5 σπονδύλων και "πλήρη αισθητοκινητική παραπληγία", δηλαδή παράλυση των κάτω άκρων, αιματοουρία, θλάση νεφρών κλπ, του ενήργησαν τραχειοστομία και του τοποθέτησαν BULLAU δεξιά αριστερά (δηλ. του έβαλαν σωληνάκια για την παροχέτευση αίματος και από τους δύο πνεύμονες) και παρέμεινε νοσηλεύόμενος στο ΚΑΤ Κηφισιάς στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας μέχρι τις 30.8.1991 και ακολούθως στο Ορθοπεδικό Τμήμα μέχρι τις 25.9.1991. Στις 26.9.1991 διακομίστηκε στη Β' Πνευμονολογική Κλινική του Σισμανόγλειου Νοσοκομείου με παραπληγία, ατελεστία (μη λειτουργία πνευμόνων), πλευρίτιδα και αναπνευστική ανεπάρκεια και εκεί νοσηλεύτηκε μέχρι τις 15.10.1991 οπότε μεταφέρθηκε στο Εθνικό Ίδρυμα Αποκατάστασης Αναπήρων όπου εξακολούθησε νοσηλεύόμενος. Η τελική διάγνωση είναι ότι πάσχει από "πλήρη αισθητοκινητική παραπληγία συνεπεία συντριπτικών καταγμάτων των Θ4 και Θ5 σπονδύλων και από έκτοπη οστεοποίηση και στα δύο ισχία, συνεπεία της οποίας δεν δύναται να βρίσκεται σε καθιστή θέση παρά μόνο σε ημικαθιστή, είναι ασθενής αναπηρικού αμαξιδίου και δεν αυτουπηρετείται" (βλ. την υπ' αριθ. πρωτ. 4143/15.11.1191 βεβαίωση του διευθυντή του Εθν. Ίδρυμ. Αποκ. Αναπήρων Ν. Λιοσίων Αττικής). Έτσι ο ενάγων κατέστη πλήρως και διαρκώς ανίκανος για την άσκηση του ναυτικού επαγγέλματος αλλά και κάθε άλλου επαγγέλματος κοινωνικώς και οικονομικώς ισοδύναμου. Ο τραυματισμός του ενάγοντος που επήλθε υπό τις πιο πάνω συνθήκες συνιστά εργατικό ατύχημα υπό την έννοια του ν.551. Διότι συνέβη μετά την εργασία του, πλην εξ αφορμής αυτής, υπό την έννοια ότι εάν δεν εργαζόταν στο πλοίο υπό το πιο πάνω καθεστώς και δεν χρειαζόταν να μεταβαίνει στο σπίτι του δεν θα τραυματιζόταν. Η μετάβαση αυτή γινόταν κατά τακτά χρονικά διαστήματα, συνήθως μέρα παρά μέρα, ύστερα από έγκριση του πλοιάρχου και της εναγομένης, στην ίδια πάντοτε διαδρομή και με το ίδιο μεταφορικό μέσο για την ικανοποίηση αδήριτων αναγκών επικοινωνίας με την οικογένειά του, αποτελούμενη από τη σύζυγό του και τα τρία παιδιά τους από τα οποία το τελευταίο (θυγατέρα) έχει υποβληθεί σε εγχείριση ανοικτής καρδιάς, ώστε να διατηρείται η ψυχική του ισορροπία και να ανανεώνονται οι δυνάμεις του προς συνέχιση της εργασίας του με υψηλή απόδοση. Είναι δε, αναμφισβήτητα, οι ανάγκες αυτές, επιτακτικότερες εκείνων της ατομικής του εργαζομένου ψυχαγωγίας, ο κατά τη διάρκεια της οποίας τραυματισμός έχει κριθεί, κατά πάγια νομολογία, ότι αποτελεί εργατικό ατύχημα, όταν η ψυχαγωγία, ως εκ των συγκεκριμένων συνθηκών εργασίας, ήταν αναγκαία για τον εργαζόμενο εργασίας, ήταν αναγκαία για τον εργαζόμενο προς αποκατάσταση ή διατήρηση της ψυχικής του ισορροπίας. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, ο ισχυρισμός της εναγομένης ότι σε κάθε περίπτωση δεν υφίσταται εργατικό ατύχημα διότι ο τραυματισμός του ενάγοντος οφείλεται στην προαναφερθείσα (γενική) αμέλειά του, είναι αβάσιμος κατά νόμο και πρέπει να απορριφθεί. (βλ. για τα καθ' οδόν συμβαίνοντα εργατικά ατυχήματα από την κατοικία στον τόπο εργασίας και αντιστρόφως-χωρίς τη μεσολάβηση ψυχαγωγίας-ΑΠ 630/1976 ΟΠ, 1635/1981 οπ., 1161/1984 ΕΝΔ 13.436, 1404/1986 οπ.).

Το Πρωτοβάθμιο Δικαστήριο α) έκρινε ομοίως ότι ο τραυματισμός του ενάγοντος οφείλεται σε αποκλειστική του υπαιτιότητα και ύστερα από αυτό απέρριψε το αγωγικό αίτημα επιδίκασης 445.820 δραχμών για μισθούς ασθενείας του. Έτσι, έστω και αν δεν διέλαβε ότι η αμέλεια του ενάγοντος ήταν βαρεία, ορθώς εφάρμοσε το νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις. Επομένως πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο αντίθετος δεύτερος (τελευταίος) λόγος της έφεσης. β) Έκρινε όμως αντίθετα ότι δεν υπάρχει εργατικό ατύχημα διότι τούτο προκλήθηκε από αποκλειστική υπαιτιότητα του ενάγοντος και δεν υπάρχει αιτιώδης σύνδεσμος μεταξύ του τραυματισμού του ενάγοντος και της εργασίας του, διότι επήλθε εκτός τόπου και χρόνου εργασίας του και δεν συνδέεται μ' αυτή με σχέση αιτίου και αποτελέσματος και ύστερα από αυτό απέρριψε το αγωγικό αίτημα επιδίκασης 5.725.968 δραχμών. Έτσι όμως εσφαλμένα ερμήνευσε και εφάρμοσε το νόμο και εκτίμησε τις αποδείξεις. Επομένως πρέπει να εξαφανισθεί η απόφασή του, σύμφωνα με το βάσιμο πρώτο λόγο της έφεσης, η οποία πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή. Στη συνέχεια πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή. Στη συνέχεια πρέπει να κρατηθεί αντίστοιχα η υπόθεση από το Δικαστήριο τούτο και να ερευνηθεί η αγωγή, κατά το αίτημα επιδίκασης αποζημίωσης κατά Ν 551/1915.

Από τα ίδια αποδεικτικά μέσα αποδείχτηκαν ακόμη τα ακόλουθα: Με την ατομική σύμβαση εργασίας του ενάγοντος συμφωνήθηκαν ως μηνιαίες αποδοχές του οι προβλεπόμενες από την τότε ισχύουσα ΣΣΝΕ πληρωμάτων Ακτοπλοϊκών Πλοίων, ήτοι βμ ενεργείας 81202 δρχ. επιδ. Κυριακών 17864 δρχ. Επιδ Ιματισμού 4055 δρχ. επίδομα αρθρ. 8, 4980 δρχ. αμοιβή 35 υπερωριών Σαββάτου 23820 δρχ. και αμοιβή 51 λοιπών υπερωριών 29922 δρχ. σύνολο 161843 δρχ. ρητά δε συμφωνήθηκε (άρθρο 10) ότι "Ο μισθός και τα επιδόματα του ναυτικού θα αυξάνονται στο μέλλον σύμφωνα με τις εκάστοτε Συλλογικές Συμβάσεις". Κατά το άρθρο 4 παρ. 1 του ν 551 προς καθορισμό της δικαιούμενης από τον ενάγοντα κατά το άρθρ. 3 αποζημίωσης για πλήρη διαρκή ανικανότητα, ο μισθός του "λογίζεται ίσος προς την υπ' αυτού και κατά τους προ του ατυχήματος δώδεκα μήνας πραγματικώς ληφθείσαν αντιμισθίαν είτε εις χρήματα είτε εις είδος" και αβασίμως ο ενάγων θέτει ως βάση των υπολογισμών του το μισθό που έπαιρνε κατά την ημέρα του ατυχήματος. Κατά το από 12.7.1990 έως 12.7.1991 έτος ο ενάγων έλαβε την ακόλουθη αντιμισθία σε χρήματα και τροφή Α) Βάσει της ΥΑ 2324.8/1/1990 ΕΝ, που αφορά την κύρωση ΣΣΕ πληρωμάτων Ακτοπλ. Πλοίων και ίσχυσε από 1.1. έως 31.12.1990, ο ενάγων έλαβε ΒΜ 94260 + 22% ΕΚ 20737 + ΕΙματ 4705 + Ε άρθρ8 4615 + αμοιβή 35 υπερωριών Σαββάτου (94260:173 = 545 δρχ η ώρα + 50% = 817,5 X 35 ώρες=) 28613 δρχ + αμοιβή 51 λοιπών υπερωριών (545 δρχ + 25% = 681 δρχ X 51 ωρ=) 34731 δρχ + επίδομα αδείας 4,5 ημερών μηνιαίως (άρθρο15-εσφαλμένως ο ενάγων υπολογίζεται 8 ημέρες και μήνα 22 ημερών χωρίς σχετική διάταξη της ΣΣ) (βμ 94260 + ΕΚ 20737 + αντ τροφής 27000=141.997 X 4,5:30=) 21300 δρχ+ αντίτιμο τροφής (900 X 30=) 27000 δρχ σύνολο 235.961 δρχ το μήνα X 5 2/3 μήνες από 12.7 εώς 31.12.1990 σύνολο 1.337.112 δραχμές.

Β) Βάσει της ΥΑ 3224/8.1.1991 ΕΝ, που αφορά την κύρωση της επόμενης αντίστοιχης ΣΕ και ίσχυσε 1.1. έως 31.12.1991, 1) Από 1.1. έως 30.6.1991 ΒΜ 110975+ΕΚ 24415+ΕΙματ 5410+Ε άρθρου 8 5310 + αμοιβή 35 υπερωριών Σαββάτου X 962 δρχ= 33670 + αμοιβή 51 λοιπών υπερωριών X 802 = 40902 επίδομα + αδείας (110975 + 24415 + 31500 = 166890 X 4,5:30=) 25034 αντίτιμο τροφής 31500 σύνολο 277216 δρχ X 6 μήνες = 1663296 δραχμές και 2) Από 1.7. έως 11.7.1991 ΒΜ 111455+ΕΚ 24520 + ΕΙματ 5435 + Εάρθρ 8 5330 + αμοιβή 35 υπερωριών Σαββάτου X 966 = 33810 + αμοιβή 51 λοιπών υπερωριών X805=41055 + επιδ αδείας (111455 + 24520 + 31500 = 167475 X 4,5:30=) 25121, αντί τροφής 31500 σύνολο 278226 δρχ X 11/30=102016δρχ. Κατά το έτος λοιπόν πριν από το ατύχημα του ο ενάγων εισέπραξε σε χρήμα και είδος (1337112 + 1663296 + 1020216=) 3102424 δρχ και η κατά το άρθρο 3 του Ν 551 αποζημίωσή του ανέρχεται σε (3102422 X 6 έτη= 18614544-110000=18504544:4=4626136+110.000=4736136 δραχμές.

Σύμφωνα με αυτά πρέπει να γίνει εν μέρει δεκτή η αγωγή και να υποχρεωθεί η εναγομένη να καταβάλει στον ενάγοντα 4736136 δραχμές με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής (άρθρο 346 ΑΚ). Η εναγομένη-εφεσίβλητη, που νικήθηκε εν μέρει, πρέπει να καταδικασθεί στην εν μέρει δικαστική δαπάνη του ενάγοντος εκκαλούντος και για τους δύο βαθμούς (άρθρα 591 παρ. 1, 183, 178 παρ. 1 ΚΠολΔ).

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Η άνω δημοσιευόμενη απόφαση παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον, διότι αντικείμενο έχει το ναυτεργατικό ατύχημα συνεπεία τροχαίου συμβάντος, το οποίο δεν εμφανίζεται ως εκείνα που επανειλημμένως έχουν απασχολήσει τη δικαστική πρακτική, εις περιπτώσεις εξόδου του ναυτικού προς

ψυχαγωγία, κατά τη διάρκεια της οποίας συμβαίνει ο τραυματισμός, και για τις οποίες έχει παγιωθεί η νομολογία των δικαστηρίων ότι συνιστά ναυτεργατικό ατύχημα, όταν η ψυχαγωγία, υπό συγκεκριμένες συνθήκες εργασίας, καθίσταται αναγκαία για τον εργαζόμενο προς αποκατάσταση ή διατήρηση της ψυχικής του ισορροπίας.

Εις τη προκειμένη περίπτωση, κατά τα δια της αποφάσεως γενόμενα δεκτά, το τροχαίο ατύχημα συνέβη κατά την καθιερωμένη, ημέρα παρ' ημέρα, έξοδο του ναυτικού, κατά την οποία το πλοίο διημέρευε εις τον λιμένα Πειραιώς, με την έγκριση του πλοιάρχου και της πλοιοκτήτριας, για την μετάβασή του στην οικογενειακή του κατοικία, ακολουθώντας πάντοτε την αυτή διαδρομή, με το αυτό δίκυκλο μεταφορικό μέσο, προς ικανοποίηση της αδήριτης ανάγκης επικοινωνίας με την οικογένειά του, αποτελούμενη από τη σύζυγό του και τα τρία τέκνα του, εκ των οποίων το μικρότερο θήλυ είχε υποβληθεί εις εγχείρηση ανοικτής καρδιάς, «ώστε να διατηρείται η ψυχική του ισορροπία και να ανανεώνονται οι δυνάμεις του προς συνέχιση της εργασίας του με υψηλή απόδοση, ανάγκες αναμφισβητήτως επιτακτικότερες εκείνων της ατομικής ψυχαγωγίας του εργαζομένου, κατά τη διάρκεια της οποίας ο τραυματισμός του έχει κριθεί ότι αποτελεί εργατικό ατύχημα...» Υπό τις συνθήκες αυτές, η απόφαση, με πλήρη και εμπεριστατωμένη σκέψη και εκτενή παράθεση του πραγματικού της υποθέσεως, δέχθηκε ότι ο τραυματισμός του ενάγοντα αποτελεί ναυτεργατικό ατύχημα κατά την έννοια του κωδικ. Νόμου 551/1915.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης, από νομολογιακής πρακτικής, η άνω απόφαση, διότι, εξ όσων γνωρίζουμε, είναι η πρώτη που ειδικώς ασχολείται με την ελαφρά αμέλεια, στα πλαίσια του κατά το άρθρο 67 ΚΙΝΔ πταίσματος και η οποία καταλήγει, με ανεπτυγμένη κατά τον πλησιέστερο δυνατό τρόπο νομική σκέψη (χαρακτηριστικό του εισηγητή δικαστή), στην κρατούσα εις τη θεωρία γνώμη και εμμέσως εις άνευ ειδικής σκέψεως δικαστικές αποφάσεις, ότι «το δικαίωμα του ασθενούντος ναυτικού να λάβει τον κατά το άρθρο 66 ΚΙΝΔ μισθόν, αποκλείεται μόνο όταν η ασθένεια οφείλεται σε δόλο ή βαρεία αμέλεια του, όχι δε και όταν οφείλεται σε ελαφρά αμέλεια αυτού». Η γνώμη αυτή είχε γίνει δεκτή εις Καμβύση, Η Σύμβασις Ναυτολογήσεως, 1962, σ. 131, υποσ. 1, όπου συνοπτικώς σημειούται «ως πταίσμα δέον να νοείται ου μόνον ο δόλος αλλά και η βαρεία αμέλεια, ουχί όμως και η ελαφρά τοιαύτη» (με παραπομπή εις Αγαλλοπουλο, εκδ. 1938 σ. 122). Η ειδική αυτή σημείωση επαναλήφθηκε και εις το Ναυτεργ. Δίκαιο, εκδ. 1977 του αυτού συγγραφέως. Έγινε δε αποδεκτή σε μεταγενέστερες εργασίες ναυτικής εργασίας υπό νεωτέρων συγγραφέων. Εις το «Ιδιωτικόν Ναυτικόν Δίκαιον» έκδ. 1982, ο αυτός συγγραφέας, εις τα περί πλοιάρχου και πληρώματος άρθρα (τιτλ. 3^{ος} και 4^{ος} ΚΙΝΔ) εις ορισμένα θέματα, δεν επεκτείνεται ειδικώτερα εις την ανάπτυξη, περιοριζόμενος εις τα εκτενώς εκτιθέμενα εις το ειδικό έργο Ναυτεργ. Δίκαιον, δια παραπομπής εις αυτό, ως τούτο γίνεται και υπό το άρθρο 67 ΚΙΝΔ, όπου δεν επανέλαβε την αυτήν ως άνω υποσημείωση. Ταύτα προς άρση κάθε αμφιβολίας ως προς την διατυπωμένη γνώμη.